

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav české literatury a komparistiky

Studijní program – Filologie

Studijní obor – Obecná a srovnávací literatura (komparatistika)

Autoreferát (teze) disertační práce

Jiří Jelínek

Konstruované jazyky v literatuře

Constructed Languages in Literature

Vedoucí práce – Mgr. Josef Hrdlička, PhD.

2018

Úvod

Disertační práce „Konstruované jazyky v literatuře“ se zabývá rozsáhlým a komplexním fenoménem konstruovaných jazyků ve spojení s uměleckými texty. Svou strukturou umožňuje postupné zaostřování obrazu: první kapitola vymezuje pole bádání a nabízí shrnující pohled na otázku konstruovaných jazyků a příbuzné a sousedící jevy. Následující kapitoly poté navazují zkoumáním některých významnějších kategorií či skupin konstruovaných a virtuálních jazyků. Od úvah nad vymezením těchto skupin a nad charakteristickými rysy jazyků v nich obsažených pak text postupuje ke konkrétním případům uplatnění konstruovaného jazyka daného typu v literárním díle.

Ze značného množství použitelného materiálu vybírá práce vybírá nejcharakterističtější texty, aby na nich demonstrovala vlastnosti a rysy spojované s jednotlivými kategoriemi. Zároveň jsou však tematizovány některé neobvyklé a hraniční případy. Jejich přítomnost má ukázat, že zvolené dělení není jediným možným a že kupříkladu démonické jazyky mají sice svou imaginaci a užitím v textu blízko jazykům posvátným, bylo by je však možné je přiřadit také k dystopickým novořečem.

Cílem práce není vytvořit jednoznačně interpretovatelné dějiny jazykové konstrukce, ale spíše a předvést fenomén v jeho současné šíři a výbojnosti a postihnout některé ideje, motivy a sklony, které se projevovaly v oblastech jazykové konstrukce a kreativity vždy, ať už konstruktéři a modifikátoři jazyků navazovali na starší tradice, nebo nikoliv.

Konstruované a virtuální jazyky obecně

Úvodní kapitola práce se zabývá v první řadě vymezením hranic fenoménu konstruovaných jazyků. Předkládá úvahu o významu pojmu „jazyk“ vůbec, od lingvistických definic, přes sémantiku až k filosofii jazyka; za určující pro další úvahy stanovuje znakovost, strukturovanost, sociální rovinu a referování k danému jevu coby k jazyku ve zkoumaném uměleckém textu.

Následně vymezuje konstruované jazyky vůči jazykům ne-konstruovaným (přirozeným), jak v obecné rovině, tak v rovině jednotlivých jazyků či dialektů. Text v této souvislosti nastoluje otázku, jak by vypadal hypotetický (ale v praxi se nevyskytující) „dokonale konstruovaný jazyk“ a „dokonale přirozený jazyk“, přičemž pracuje s tezí, že tyto dva základní protiklady jsou spíše póly, mezi něž je možné existující jazyky umisťovat a zkoumat poměr konstruovaných a přirozených prvků.

Kapitola hledá také hranici mezi konstruovaným jazykem a příbuznými jevy: virtuálními jazyky (tedy jazyky z větší či menší míry existujícími pouze hypoteticky, obvykle ve fikčním světě), jazykovou kreativitou obecně (zejména jazykovou kreativitou coby rozšiřováním možností přirozeného jazyka, vedoucím nakonec až k jeho překonání a nahrazení novým, konstruovaným jazykem), glosolálií (tedy „mluvením neznámými jazyky“, aniž by mluvčí daný jazyk znal či zkonstruoval, nejčastěji se objevujícím v charismatickém křesťanském prostředí, ale známém i mimo něj) a šiframi či kódy (tedy „pouhými“ proměnami výrazu, vytvářejícími zdání nové řeči, zatímco obsahové členění výpovědi je stejné jako v původním přirozeném jazyce).

Text zde argumentuje ve prospěch široké definice konstruovaných jazyků, přičemž vychází ze skutečnosti, že při jazykové konstrukci pro uměleckého dílo využívají autoři obvykle některý z uvedených způsobů. Projev konstruovaného jazyka následně de facto není možné rozeznat například od glosolalického projevu – a čtenář o dané výpovědi uvažuje jako o výpovědi v jazyce.

Jazyky zvířat

Druhá kapitola se zabývá otázkou zvířecích jazyků. Mezi jejich klíčové vlastnosti patří střet mezi individuálním a druhovým (v některých textech, zejména dětských, nevystupují zvířata jako samostatné bytosti, ale coby zástupce celého druhu; a s jinými jedinci stejného druhu si „nemají co říci“) a univerzalita (přestože se zvířata projevují různými zvuky, jde ve fikci o stejný jazyk; tento motiv se objevuje u *Tarzana* nebo v *Knize džunglí*).

Častá je také přítomnost „mezijazyků“, stojících na rozhraní mezi lidským jazykem a realistickou zvířecí komunikací a v literárním díle zvířecí jazyk zastupujících. Mnohdy se

setkáváme také s obrazem „Zlatého věku“, kdy lidé a zvířata hovořili stejným jazykem; porozumění zvířatům pak znamená návrat k čistotě a nevinnosti, jako v Hawthornově *Mramorovém faunovi* a dalších textech.

Mezi příklady konkrétního zpracování zvířecích jazyků patří Williamsonův etologický román *Tarka, vodní poutník* a Setonovy prózy o zvířatech. V těchto dílech se pokus o realistické zachycení zvířecího chování a vydávaných zvuků pojí s jejich fikční interpretací. Propojování zachycených zvířecích zvuků s významovou rovinou pak znamená specifický typ jazykové konstrukce.

Patrně nejslavnějším a z hlediska konstruovaných jazyků nejvýraznějším zkoumaným dílem je Adamsova *Daleká cesta za domovem*, v níž je „jazyk králíků“ silněji antropomorfizován, zároveň však v artikulaci obsahového plánu obsahuje prvky, jejichž úkolem je napodobovat králičí myšlení.

Ukázkou využití zvířecího jazyka ve velmi moderním žánru je tzv. „lolspeak“ (jazyk koček) a příbuzné jazyky uplatňující se v internetových memech. Tyto neobvyklé, silně reduované konlangy vznikají obvykle modifikací přirozených jazyků (lolspeak je modifikací angličtiny), nabízejí však specifickou gramatiku (zejména morfologii slov) a upravené lexikum.

Posvátné a božské jazyky

Kapitola o posvátných a božských jazycích spojuje relativně heterogenní typy jazyků. Pracuje se přitom s různými pojetími posvátna, jak s Ottovým důrazem na pohnutí při setkání s posvátným, tak s Durkheimovou interpretací posvátna prostřednictvím jeho funkce ve společnosti a s Eliadeho pojetím posvátna jako ne-profánního a „zcela jiného“.

Posvátnost se u konstruovaných jazyků může pojit s posvátností původních mluvčích daného jazyka (Bůh, božstva, andělé, vznešení předkové apod.) nebo se schopnosti jazyka svými výpověďmi performativně přetvářet skutečnost. Téměř vždy přitom bývá tematizována otázka příběhu a původu jazyka, a to obzvláště tehdy, není-li jazyk součástí přiznané literární fikce a jeho existence a podoba je prezentována jako skutečnost aktuálního světa (což je případ

jazyka „lingua ignota“ abatyše Hildegardy von Bingen nebo „andělských jazyků“ Johna Dee a Emanuela Swedenborga).

Další významnou charakteristikou je archaičnost posvátných jazyků. Posvátné jazyky bývají ve fikčním světě starší než běžně užívané přirozené jazyky bez příznaku posvátna. Přitom ovšem může nastat i opačné ovlivnění a jako pro posvátné jazyky v literatuře jsou jako zdroj inspirace používány ty jazyky, které mají příznak stáří v aktuálním světě – jako latina, hebrejšтина nebo feničtina. Se stářím je úzce spojena smyšlená neměnnost a skrytost (tvůrce pracuje s hypotézou, že posvátné jazyky nejsou odhaleny všem a konstituují elitní komunitu, nebo jsou dokonce výsadou vyvoleného jednotlivce), nebo přinejmenším nedořečenost (nejsou odhaleny celé a bývá naznačována „tajná moudrost“ v pozadí).

Za specifickou odrůdu posvátných jazyků lze považovat jazyky d'ábelské či démonické (jazyky zlých andělů), které jsou často zobrazovány jako jazyky zmatení a neustálé proměnlivosti. Tímto způsobem je užívá Dante, Beckford, Joyce, Drda a další.

Mezi podrobněji zkoumané jazyky patří „šílenství způsobující“ Aklo, které z literárněhistorického hlediska stojí za pozornost zejména svým století dlouhým putováním z textu do textu (od Arthura Machena, přes H. P. Lovecrafta až k Alanu Mooreovi), a tzv. „aony“ v Sandersonově románu *Elantris*, fungující jako ideografické magické znaky.

Utopické a antiutopické jazyky

Čtvrtá kapitola se věnuje utopickým a antiutopickým jazykům. Ústředním bodem jsou jazyky, které napomáhají udržování společnosti uspořádané jinak než společnost naše – ať už se jedná o společnost kvalitativně vyšší (utopie) nebo nižší (dystopie). Kromě běžných funkcí mohou mít zejména utopické jazyky v literárním díle programovou a propagační funkci: motivací pro jejich zařazení je představení projektu nového jazyka a jeho zpopularizování v aktuálním světě.

Ve fikčním světě je pak nejčastější úlohou utopických a antiutopických jazyků udržovat status quo; proto je jejich obvyklou charakteristikou neměnnost. Někdy jde o jazyky, které mají

objektivně odrážet skutečnost – to platí zejména pro starší utopické jazyky a kapitola tuto fikci ukazuje na příkladu Swiftových *Gulliverových cest*.

Pro utopické jazyky je charakteristická rovněž práce s ideou jazykového determinismu, tedy názorem, že užívaný jazyk zásadně ovlivňuje lidské myšlení (tzv. Sapir-Whorfova hypotéza a různé její interpretace a desinterpretace), a to včetně vnímání času – příkladem tohoto oblíbeného vědeckofantastického motivu jsou v této kapitole zkoumané prózy „Příběh tvého života“ (Ted Chiang) a *Jatka č. 5* (Kurt Vonnegut).

K těmto pojetím je přidružena také utopie „zlatého věku národa“ a její jazyk dokonalé přirozenosti; a rovněž jazyky sociálních kategorií (ženy u Suzette Haden Elgin), sociálních skupin (úředníci v Havlově *Vyrozumění*) a mezinárodní pomocné jazyky.

Součástí kapitoly je oddíl zabývající se Grušovou prózou *Mimner, aneb Hra o smrd'ocha* (coby studie vyšel již v časopise *Česká literatura*). Od většiny tradičních dystopických jazyků se kalpadočtina, hrající v této novele podstatnou úlohu, liší tím, že jde o jazyk kvazipřirozený; více než na jeho výraz se *Mimner* soustředí na jeho specifické a silně paradoxní polysémantické dělení obsahového plánu.

Konstruované a virtuální jazyky v poezii

Poslední kapitola pojednává o možnostech konstruovaných jazyků v poezii, převážně lyrické a experimentální, přičemž zahrnuje jak poezii napsanou v konstruovaných jazycích v pravém slova smyslu, tak poezii na první pohled glosolalickou, popřípadě poezii s asémantickými aspiracemi, kriticky běžně neinterpretovanou coby jazykový projev. Básně, v nichž se v nějaké podobě objevuje konstruovaný jazyk, jsou v této souvislosti rozděleny do čtyř základních typů.

Prvním typem je báseň napsaná v komplexním konstruovaném jazyce a zasazená do rámce prozaického díla, jako Tolkienova „*Namárië*“, umístěná do románu *Pán prstenů*. Přitom je možné uvažovat také nad fikčním sestavením a zpíváním této básně a nad její recepcí reflektující literární postavou.

Druhým typem je pak báseň v rámci prozaického díla, napsaná ve smyšleném jazyce, jenž je ale spíše virtuální; přinejmenším není možné o něm z pozice běžného čtenáře či kritického interpreta zjistit nic dalšího. Jako příklad je rozebrána báseň v Landolfiho povídce „Rozprava o vyšších systémech“. Její specifičnost spočívá mimo jiné v tom, že otázky sociální role jazyka a jeho vztahu k uměleckému dílu jsou tematizovány přímo v textu prózy, na úrovni postav.

Třetím typem básně nazývá tato kapitola báseň stojící samostatně a předpokládající jazyk v pozadí, o němž je čtenář zpraven zejména proto, že jeho existenci prozrazuje autobiografický autorský subjekt. Jazyk však není dostupný jako komplexní jev a není možné například pořizovat samostatný překlad, jak tomu bylo u prvního typu. Tato situace je zkoumána na dvou textech z přelomu 19. a 20. století, jmenovitě na básni „Rosa galba“ (Gelbe Rose), napsané v „lingua romana“ (konstruovaném jazyku Stefana Georgea, fungujícím jako svého druhu syntéza románských jazyků), a básně „Elbanaff“ (Weltflucht), jejíž autorkou je Else Lasker-Schüler. O svém prajazyce „Ursprache“ Lasker-Schüler uváděla, že jej „přijala dechem ve snu“, což naznačuje posvátné konotace.

Za poslední typ básně spojené s konstruovaným či virtuálním jazykem je označena zvuková či grafická poezie, která má sice vnější podobu jazykového projevu, povaha tohoto případného jazyka není nijak specifikována – ani autorským komentářem, ani zasazením do fikčního textu, ani nijak jinak. Kapitola následně uvažuje o mezích asémantičnosti takových básní a legitimě jejich případného „jazykového“ čtení, ať už jde o hledání spojnic s bázovým přirozeným jazykem či jazyky, nebo vytváření „jazyka porozumění“ ad hoc. Výsledkem těchto úvah je zjištění, že u mnoha takových básní nejde primárně o vymezení se proti jazyku jakožto sémiotickému systému, nýbrž spíše proti konvenčnímu jazyku (a jazykovým konvencím). Na straně čtenáře je přítomná tendence k jazykovému čtení implicitně přítomná u takřka jakýchkoli vjemů (akustická a grafická pareidolie); tím spíše pak, je-li dílo prezentováno jako text a označeno za báseň.

Závěr

Práce by měla být přínosná zejména tím, že se pokusila o systematizaci prozatím spíše roztržitěného pole bádání, a to jak načrtnutím jeho možných hranic, tak rozpracováním jednoho z možných dělení konstruovaných jazyků do rozsáhlých skupin či kategorií, nedefinovaných jedinou určující vlastností, nýbrž systémem distinktivních rysů a motivů obvykle s danými typy jazyků spojovanými.

Jako základní postupy při vytváření literárních konstruovaných jazyků uvádí práce na jedné straně glosopoeiu (neboli klasickou jazykotvorbu tolkienovského typu) a na druhé straně přímé využití fenoménů reálného světa a jejich interpretace coby znaků. Tento druhý postup se uplatňuje například při zapisování zvuků vydávaných zvířaty a jejich následném spojování s významem. Může však vycházet také z posvátné dimenze konstruovaných jazyků, přičemž objekty ve světě jsou pak chápány coby součásti promluvy v božském jazyce.

Na závěr je také konstatováno, že i přes rozsáhlost práce nabízí téma četné možnosti dalšího bádání, z nichž některým tato práce otevírá cestu. Značné množství možných témat muselo zůstat opomenuto, a to jak jednotlivé případy konstruovaných jazyků uplatňovaných v literárních dílech (které je možné zkoumat partikulárně, v rámci dílčích studií), tak možné další dimenze a přesahy fenoménu konstruovaných jazyků jako celku, zejména interdisciplinární – a sice především prostupování fikční a ne-fikční, společenské roviny v podobě propojování literárních konstruovaných jazyků s komunitami aktuálního světa.

Bibliografie

Vybraná primární literatura

Adams, Douglas (2002): *Stopařův průvodce Galaxií* (Praha: Argo), 144 s. ISBN 978-80-7203-438-3.

Adams, Richard (1998): *Příběhy z Kamenitého vrchu*, přel. Jitka Minaříková. (Praha: Mladá fronta), 235 s. ISBN 978-80-204-0709-2.

Adams, Richard (2010): *Daleká cesta za domovem*, přel. Jitka Minaříková (Praha: Mladá fronta, 2010. 408 s. ISBN 978-80-204-2171-5.

Ajvaz, Michal (2011): *Lucemburská zahrada* (Brno: Druhé město), 172 s. ISBN 978-80-7227-312-6.

Aldiss, Brian Wilson (2008): *Nonstop*, přel. Jaroslav Veis a Veronika Veisová (Plzeň: Laser), 255 s. ISBN 978-80-7193-250-5.

Aldiss, Brian Wilson (2009): *Temné světelné roky*, přel. Naděžda Paboučková (Plzeň: Laser), 173 s. ISBN 978-80-7193-281-9.

Aldiss, Brian Wilson (2010): *Pokolení starců*, přel. Vít Kabelka (Plzeň: Laser), 286 s. ISBN 978-80-7193-299-4.

Andreae, Johann Valentin (1992): *Chymická svatba Christiana Rosenkreutze roku 1459*, přel. Jan Dostal (Praha: Baltazar), 135 s. ISBN 978-80-900307-1-8.

Aristofanés (1954): *Acharňané*, přel. Ferdinand Stiebitz (Praha: Dilia), 63 s.

Aristofanés (1970): *Ptáci*, přel. Václav Renč (Praha: DILIA), 68 s.

Ball, Hugo (2007): *Gedichte*, ed. Eckhard Faul (Göttingen: Wallstein Verlag), 335 s. ISBN 978-3-89244-775-7.

Ball, Hugo (2016): *Útěk z doby*, přel. Nikola Mizerová a Pavel Novotný (Praha: Rubato), 390 s. ISBN 978-80-87705-50-6.

Balzac, Honoré de (1976): *Lilie v údolí*, přel. Drahoslava Janderová (Praha: Svoboda), 291 s.

Banks, Iain (1988): *The Player of Games* (London: Macmillan), 309 s. ISBN 978-0-333-47110-4.

Bear, Greg (2004): *Hudba krve*, přel. Petr Kotrle (Plzeň: Laser), 315 s. ISBN 978-80-7193-178-2.

Beckford, William (1970): „Vathek“ in Horace Walpole, Clara Reeve, William Beckford, Ann Radcliffe: *Otrantský zámek, Starý anglický baron, Vathek, Sicilský román*, ed. Jaroslav Hornát, přel. Emanuel Tilsch, Taťána Tilschová, Hana Skoumalová (Praha: Odeon), s. 377–488.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih: český ekumenický překlad (2013), přel. ekumenické komise pro Starý a Nový zákon (Praha: Česká biblická společnost), 1387 s. ISBN 978-80-87287-66-8.

Blatty, William Peter (2009): *Exorcista: souboj s ďáblem*, přel. Hana Parkánová-Whitton (Praha: XYZ), 310 s. ISBN 978-80-7388-273-0.

Borges, Jorge Luis (2009): *Fikce; Alef*, přel. Kamil Uhlíř (Praha: Argo), 384 s. ISBN 978-80-257-0146-1.

Borkovec, Petr (2012): *Milostné básně* (Praha: Fra), 72 s. ISBN 978-80-87429-32-7.

Burdekin, Katherine (1989): *The End of Today's Business* (New York: The Feminist Press), 208 s. ISBN 978-1558610095.

Butcher, Jim (2008): *Bouřková fronta*, přel. Pavel Toman (Praha: Triton), 359 s. ISBN 978-80-7387-022-5.

Butler, Samuel (1872): *Erewhon or Over the Range* (London: Trübner & Co.), 246 s.

Butler, Samuel (1901): *Erewhon Revisited* (New York: E. P. Dutton & Company), 304 s.

Calisher, Hortense (1965): *Journal from Ellipsia: A Novel* (Boston: Little, Brown), 375 s.

Card, Orson Scott (1994): *Enderova hra*, přel. František Nešpor (Plzeň: Laser), 290 s. ISBN 978-80-85601-72-5.

Caroll, Lewis (1996): *Sylvie a Bruno*, přel. Markéta Cukrová (Praha: Trigon), 219 s. ISBN 978-80-85320-84-8.

Carroll, Lewis (2010): *Alenka v kraji divů a za zrcadlem*, přel. Alyos a Hana Skoumalovi (Praha: Sloart), 192 s. ISBN 978-80-7391-361-8.

Claretus (1991): *Ptačí zahrádka*, přel. Jana Nechutová (Brno: Petrov), ISBN 978-80-85247-09-1.

Cyrano de Bergerac, Savinien de (1959): *Cesta na Měsíc; Cesta do Sluneční říše*, přel. Luděk Král (Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění), 319 s.

Čapek, Karel (2009): *Válka s mloky* (Voznice – Praha: Leda – Rozmluvy), 276 s. ISBN 978-80-7335-176-2 / 978-80-85336-65-8.

Dante Alighieri (2009): *Božská komedie*, přel. Vladimír Mikeš (Praha: Academia), 2009. 637 s. ISBN 978-80-200-1762-8.

De Quincey, Thomas (1927): *Levana a matky žalu* (Stará Říše na Moravě: Marta Florianová), 19 s.

Dee, John (2013): *Deníky Johna Deeho*, ed. Edward Fenton, přel. Marcia a Zdeněk Patonovi (Praha: Academia), 589 s. ISBN 978-80-200-2304-9.

Drda, Jan (1961): *Dalskabáty, hříšná ves, aneb Zapomenutý čert: komedie o osmi obrazech* (Praha: Československý spisovatel), 111 s.

Drda, Jan (1965): *Hrátky s čertem: komedie o deseti obrazech* (Praha: Československý spisovatel), 174 s.

Eco, Umberto (2001a): *Ostrov včerejšího dne*, přel. Zdeněk Frýbort (Praha: Argo), 453 s. ISBN 978-80-7203-395-9.

Eco, Umberto (2005): *Foucaultovo kyvadlo*, přel. Zdeněk Frýbort (Praha: Český klub), 566 s. ISBN 978-80-85637-89-2.

Flaubert, Gustave (1958): *Prosté srdce*, přel. Vendulka Tůmová (Praha: Československý spisovatel), 63 s.

Fridrich, Radek (2011): *Krooa krooa* (Brno: Host), 63 s. ISBN 978-80-7294-507-8.

Fridrich, Radek (2017): *Ptačí řeči* (Praha: Dybbuk), 60 s. ISBN 978-80-7438-166-9.

George, Stefan (1928): *Das Jahr der Seele. Gesamt-Ausgabe der Werke, Band 4* (Berlin: Georg Bondi), 141 s.

- Gnědov, Vasilisk (1913): *Smert' Iskusstvu* (St. Petěrsburg: Petěrburskij glašataj).
- Greenaway, Kate (1884): *Language of Flowers* (London: George Routledge and Sons), 80 s.
- Gruša, Jiří (2014): *Prózy. I, Povídky a novely*, ed. Dalibor Dobiáš (Brno: Barrister & Principal), 399 s. ISBN 978-80-7485-029-5.
- Halas, František (1978): *Básnické dílo*, ed. Břetislav Štorek (Praha: Československý spisovatel), 452 s.
- Havel, Václav (1965): *Vyrozumění: hra o dvanácti obrazech* (Praha: Dilia), 95 s.
- Hawthorne, Nathaniel (1999): *Mramorový faun: romance z Monte Beni*, přel. Stanislava Pošustová (Praha: Mladá fronta), 368 s. ISBN 978-80-204-0774-0.
- Heisler, Jindřich (1999): *Z kasemat spánku*, eds. Fratišek Šmejkal, Karel Srp, Jindřich Toman, přel. Magdaléna Fričová, Věra Linhartová, Miroslav Petříček jr., Jindřich Toman, Miroslav Topinka (Praha: Torst), 466 s. ISBN 978-80-7215-100-4.
- Hiršal, Josef, Grögerová, Bohumila (1968): *Job – Boj* (Praha: Československý spisovatel), 130 s.
- Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus (1979): *Životní názory kocoura Moura: spolu se zlomky životopisu kapelníka Johanna Kreislera, tak jak se náhodou zachovaly v makulatuře*, přel. Hanuš Karlach (Praha: Mladá fronta), 389 s.
- Holan, Vladimír (2000): *Ale je hudba* (Praha: Paseka), 285 s. ISBN 978-80-7185-287-2.
- Hölderlin, Friedrich (1988): *Hyperion, aneb Eremita v Řecku*, přel. Antonín Pešek (Praha: Odeon), 350 s.
- Homér (2010): *Ilias*, přel. Vladimír Šrámek (Praha: Academia), 582 s. ISBN 978-80-200-1839-7.
- Honys, Josef (2011): *Nesmelián: aneb Do experimentálních textů vstup nesmělý* (Praha: Dybbuk), 352 s. ISBN 978-80-7438-061-7.
- Hrych, Ervín (1991): *Krhútská kronika: paměti prarapla středního věku* (Praha: Marsyas), 121 s. ISBN 978-80-900262-1-6.

Chiang, Ted (2011): *Příběhy vašeho života*, přel. Richard Podaný, Pavla Horáková, Robert Hýsek (Praha: Plus), 267 s. ISBN 978-80-259-0017-8.

Chlebnikov, Velemir (1975): *Zakletí smíchem*, ed. a přel. Jiří Taufer (Praha: Československý spisovatel), 136 s.

Joyce, James (2011): *Kočka a čert*, přel. Ivana Pecháčková (Praha: Meander), 2011. 31 s. ISBN 978-80-86283-89-0.

Kipling, Rudyard (1976): *Knihy džunglí*, přel. Aloys a Hana Skoumalovi (Praha: Odeon), 285 s.

Kopecký, Matěj (1943): *Komedie a hry*, ed. František Jungmann (Praha: Pavel Prokop), 224 s.

Korán (1972), přel. Ivan Hrbek (Praha: Odeon), 797 s.

Kručonych, Alexej Jelisejevič (1913): *Prosojata* (Petrohrad: T-vo „Svět“), 15 s.

Křesadlo, Jan (1990): *Fuga trium* (Brno: Host), 371 s. ISBN 978-80-85233-00-1.

Křesadlo, Jan (2002): *Kravex5, aneb Potíže stavu bez tíže* (Olomouc: Periplum), 165 s. ISBN 978-80-86624-07-5.

Larbaud, Valery (2016): „Soukromé zbožnosti“, ed. a přel. Josef Hrdlička, *Plav – měsíčník pro světovou literaturu*, 2016/01, s. 9–12.

Lasker-Schüler, Else (1925): *Ich räume auf!: Meine Anklage gegen meine Verleger* (Zürich: Lago Verlag), 38 s.

Lasker-Schüler, Else (2001): *Werke und Briefe, Kritische Ausgabe 4.1: Prosa 1921–1945. Nachgelassene Schriften* (Frankfurt am Main: Jüdischer Verlag), 523 s. ISBN 978-3-633-54166-9.

Le Guin, Ursula K. (1992): *Čaroděj Zeměmoří*, přel. Petr Kotrle (Brno: AF 167), 167 s. ISBN 978-80-85384-07-9.

Le Guin, Ursula K. (2003): *Příběhy ze Zeměmoří*, přel. Petr Kotrle (Praha: Triton), 328 s. ISBN 978-80-7254-276-5.

Lemaître, Maurice (1956): *La Plastique lettriste et hypergraphique* (Paris: Caractères), 68 s.

London, Jack (1924): *Šarlatový mor; Kosti Kahekiliovy; Když se Alice zpovídala*, přel. Karel Koschin (Praha: B. Kočí), 127 s.

Lovecraft, Howard Phillips (2011): *Volání Cthulhu 1: příběhy a novely z let 1926–1927*, přel. a ed. Ondřej Müller (Praha: Plus), 344 s. ISBN 978-80-259-0114-4.

Lovecraft, Howard Phillips (2012c): *Volání Cthulhu 2: příběhy a novely z let 1927–1930*, přel. a ed. Ondřej Müller (Praha: Plus), 320 s. ISBN 978-80-259-0115-1.

Lovecraft, Howard Phillips (2013): *Stín z času: příběhy a střípky z let 1931–1935*, přel. a ed. Ondřej Müller (Praha: Plus), 467 s. ISBN 978-80-259-0130-4.

Lukáš, Miloš (1977): *Kolora Kalejdoskop: Elektitaj tradukajoj*, ed. Miloš Lukáš (Praha: Ceha Esperanto Asocio), 73 s.

Łysohorský, Óndra (2005): *Poručénstwo* (Praha: Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta), 112 s. ISBN 978-80-7308-096-9.

MacDonald, George (2004): „Zlatý klíč“ in Anderson, Douglas Allen (ed.), *Otcové Prstenu: kořeny moderní fantasy před Tolkienem* (Praha: Baronet), s. 39–68. ISBN 978-80-7214-717-5.

Machen, Arthur (1994): *Bílí lidé*, přel. Jaroslav Kučera (Praha: Volvox Globator), 58 s. ISBN 978-80-85769-26-5.

Martin, George R. R. (2011): *Hra o trůny*, přel. Hana Březáková (Praha: TALPRESS), 848 s. ISBN 978-80-7197-412-3.

Martin, George Raymond Richard (2011): *Bouře mečů*, přel. Hana Březáková (Praha: Talpress), 1197 s. ISBN 978-80-7197-436-9.

Martin, George Raymond Richard (2012): *Hostina pro vrány*, přel. Hana Březáková (Praha: Talpress), 860 s. ISBN 978-80-7197-446-8.

Miéville, China (2012): *Ambasadov*, přel. Milan Žáček (Plzeň: Laser), 383 s. ISBN 978-80-7193-348-9.

Milton, John (2003): *The Complete Poems and Major Prose* (Indianapolis – Cambridge: Hackett Publishing), 1088 s. ISBN 978-1-62466-585-1.

Molière (1960): *Měšťák šlechticem: komedie s tanci o pěti dějstvích*, přel. Svatopluk Kadlec (Praha: Dilia), 107 s.

Moore, Alan (1994): „The Courtyard“ in David M. Mitchell (ed.), *The Starry Wisdom: A Tribute to H.P. Lovecraft* (London: Creation Books), s. 147–154. ISBN 978-1-871592-32-0.

More, Thomas (1978): *Utopie*, přel. Bohumil Ryba (Praha: Mladá fronta), 156 s.

Morgenstern, Christian (1958): *Šibeniční písně*, přel. Josef Hiršal (Praha: SNKLHU), 140 s.

Orwell, George (2014): *Devatenáct set osmdesát čtyři*, přel. Petra Martínková (Praha: Argo), 315 s. ISBN 978-80-257-1325-9.

Parolek, Radegast (1987): *Souboj nad propastí aneb Hrdinský příběh o lotyšském silákovi Láčpléšisovi a jeho moudré nevěstě, sličné Laimdotě* (Praha: Albatros), 108 s.

Pavić, Milorad (2011): *Chazarský slovník: román lexikon v 100 000 slovech*, přel. Stanislava Sýkorová (Praha: Mladá fronta), 237 s. ISBN 978-80-204-2101-2.

Pelevin, Viktor Olegovič (2016): *Snuff: utopie*, přel. Libor Dvořák (Praha: Dokořán), 411 s. ISBN 978-80-7363-777-4.

Quijada, John (2012): *A Grammar of the Ithkuil Language* (Lulu), 448 s.

Rowling, Joanna Kathleen (2015): *Harry Potter a Kámen mudrců*, přel. Vladimír Medek (Praha: Albatros), 253 s. ISBN 978-80-00-04039-4.

Rowling, Joanne K. (2001): *Famfrpál v průběhu věků*, přel. Pavel Medek (Praha: Albatros), 65 s. ISBN 978-80-00-01008-3.

Rowling, Joanne Kathleen (2002): *Fantastická zvířata a kde je najít*, přel. Pavel Medek (Praha: Albatros), 69 s. ISBN 978-80-00-01020-5.

Rowling, Joanne Kathleen (2008): *Harry Potter a tajemná komnata*, přel. Vladimír Medek (Praha: Albatros), 286 s. ISBN 978-80-00-02223-9.

Sanderson, Brandon (2006): *Elantris*, přel. Milena Poláčková (Praha: Talpress), 551 s. ISBN 978-80-7197-290-7.

Seton, Ernest Thompson (1968): *Divoké děti lesů*, přel. Eva Korelusová (Praha: Mladá fronta), 160 s.

Seton, Ernest Thompson (1998): *Zvířata hrdinové*, přel. Miloš Zapletal (Praha: Leprez), 220 s. ISBN 978-80-86061-14-6.

- Sewell, Anna (1972): *Černý krasavec*, přel. Jana Cahová (Praha: Svoboda), 211 s.
- Shakespeare, William (2011): *Dílo*, přel. Martin Hilský (Praha: Academia), 1677 s. ISBN 978-80-200-1903-5.
- Shea, Robert Joseph, Wilson, Robert Anton (1998): *Illuminatus! 1, Oko v pyramidě*, přel. Tomáš Hrách (Praha: Mat' a), 319 s. ISBN 978-80-86013-29-9.
- Sterling, Bruce (2006): *Schismatrix plus*, přel. Radim Rouče, Petr Kotrle, Josef Dušek (Plzeň: Laser), 531 s. ISBN 978-80-7193-213-0.
- Stevens, Francis (2004): „Stříbrná past“ in Anderson, Douglas Allen (ed.), *Otcové Prstenu: kořeny moderní fantasy před Tolkienem* (Praha: Baronet), s. 377–404. ISBN 978-80-7214-717-5.
- Swedenborg, Emanuel (2011): *Nebe a peklo dle viděného a slyšeného*, přel. Lenka Máchová (Praha: Volvox Globator), 428 s. ISBN 978-80-7207-806-6.
- Swift, Jonathan (2004): *Gulliverovy cesty*, přel. Aloys Skoumal (Praha: Albatros), 263 s. ISBN 978-80-00-01368-8.
- Těsnohlídek, Rudolf (1973): *Čimčirínek a chlapci: Povídka jednoho léta* (Praha: Albatros), 143 s.
- Těsnohlídek, Rudolf (2013): *Liška Bystrouška* (Voznice: Leda), 231 s. ISBN 978-80-7335-315-5.
- Tieck, Ludwig (1974): „Runová hora“ in Jiří Stromšík, Hanuš Karlach (eds.), *Život básníka*, přel. Hanuš Karlach (Praha: Odeon), s. 63–86.
- Tieck, Ludwig (2004): „Elfové“ in Douglas Allen Anderson (ed.), *Otcové Prstenu: kořeny moderní fantasy před Tolkienem* (Praha: Baronet), s. 17–38. ISBN 978-80-7214-717-5.
- Tisíc a jedna noc 5* (1975), přel. Felix Tauer (Praha: Odeon), 611 s.
- Tolkien, John Ronald Reuel (1994): *Nedokončené příběhy*, ed. Christopher Tolkien (Praha: Mladá fronta), 507 s. ISBN 978-80-204-0453-4.
- Tolkien, John Ronald Reuel (1992a): *Návrat krále*, přel. Stanislava Pošustová (Praha: Mladá Fronta), 413 s. ISBN 978-80-204-0373-5.

Tolkien, John Ronald Reuel (1992b): *Silmarillion*, ed. Christopher Tolkien, přel. Stanislava Pošustová-Menšíková (Praha: Mladá fronta), 313 s. ISBN 978-80-204-0336-0.

Tolkien, John Ronald Reuel (1992c): *The Lost Road and Other Writings* (London: Grafton), 456 s. ISBN 978-0-261-10225-5.

Tolkien, John Ronald Reuel (1993): *The Lost Road and Other Writings*, ed. Christopher Tolkien (London: HarperCollinsPublishers), 464 s. ISBN 978-0-261-10225-5.

Tolkien, John Ronald Reuel (2002a): *The People of Middle-Earth*, ed. Christopher Tolkien (London: HarperCollinsPublishers), 494 s. ISBN 978-0-261-10348-1.

Tolkien, John Ronald Reuel (2002b): *The War of the Jewels*, ed. Christopher Tolkien (London: HarperCollinsPublishers), 482 s. ISBN 978-0-261-10324-5.

Tolkien, John Ronald Reuel (2002c): *Společenstvo Prstenu*, přel. Stanislava Pošustová (Praha: Mladá Fronta), 384 s. ISBN 978-80-204-0362-9.

Tolkien, John Ronald Reuel, Swann, Donald (1967): *The Road Goes Ever On* (Boston: Houghton Mifflin), 75 s.

Urbanová, Eli (1996): *Peza Vino / Těžké víno*, přel. Josef Rumler (Dobřichovice: KAVA-PECH), 40 s. ISBN 978-80-85853-21-6.

Von Bingen, Hildegarda (1998): *Symphonia: A Critical Edition of the Symphonia Armonie Celestium Revelationum (Symphony of the Harmony of Celestial Revelations)*, ed. Barbara Newman (Ithaca – London: Cornell University Press), 328 s. ISBN 978-0-8014-8547-3.

Vonnegut, Kurt (1973): *Jatka č. 5, aneb Křížová výprava dětí – povinný tanec se smrtí*, přel. Jaroslav Kořán (Praha: Mladá fronta), 180 s.

Wells, Herbert George (1964): *První lidé na Měsíci*, přel. Dagmar Knittlová (Praha: SNKLU), 152 s.

Wernisch, Ivan (1997): *Cesta do Ašchabadu neboli Pumpke a dalajlámové* (Brno: Petrov), 111 s. ISBN 978-80-7227-008-8.

Williamson, Henry (1969): *Vodní poutník Tarka*, přel. Markéta Slonková (Praha: Albatros), 226 s.

Vybraná sekundární literatura

Albani, Paolo, Buonarotti, Berlinghiero (2011): *Aga magéra difùra. Dizionario delle lingue immaginarie* (Bologna: Zanichelli), 480 s. ISBN 978-88-08-05911-6.

Anderson, Benedict (2008): *Představy společnosti. Úvahy o původu a šíření nacionalismu*, přel. Petr Fantys (Praha: Karolinum), 274 s. ISBN 978-80-246-1490-8.

Auld, William (1976): „The Development of Poetic Language in Esperanto“, *Esperanto Documents* 4 (Rotterdam: Universal Esperanto Association), ISSN 0165-2575.

Austin, John Langshaw (2000): *Jak udělat něco slovy*, přel. Alena Bakešová, Jiří Pechar at el. (Praha: Filosofia), 172 s. ISBN 978-80-7007-133-5.

Bader, F. (2007): „The language of the gods in Homer“ in Anastasios-Fivos Christidis, Maria Arapopoulou, Maria Chriti (eds.), *A History of Ancient Greek: From the Beginnings to Late Antiquity* (Cambridge: Cambridge University Press), s. 1377–1399. ISBN 978-0-521-83307-3.

Ball, Douglas (2015): „Constructed Languages“ in Rodney H. Jones (ed.), *The Routledge Handbook of Language and Creativity* (London – New York: Routledge), s. 143–157. ISBN 978-0-415-83973-0.

Balowska, Grażyna (2008): *Lašské dílo Óndry Łysohorského* (Praha: Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta), 184 s. ISBN 978-80-7308-215-4.

Barthes, Roland (2005): *Sade, Fourier, Loyola* (Praha: Dokořán), 190 s. ISBN 978-80-7363-019-5.

Bausani, Alessandro (1974): *Le lingue inventate. Linguaggi artificiali, linguaggi segreti, linguaggi universali* (Roma: Astrolabio Ubaldini), 156 s. ISBN 978-88-340-0387-9.

Beran, Ondřej (2012): *Soukromé jazyky* (Praha: Filosofia), 181 s. ISBN 978-80-7007-386-5.

Bergrová, Zdenka (2005): „Pokus Óndry Łysohorského o lašský jazyk“ in Óndra Łysohorský, *Poručénstwo* (Praha: Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta), s. 107–108. ISBN 978-80-7308-096-9.

Birns, Nicholas (2017): „The Three Phases of the Linguistic Turn and Their Literary Manifestations“, *Partial Answers: Journal of Literature and the History of Ideas*, volume 15, number 2, June 2017, s. 291–313.

Blasing, Mutlu Konuk (2007): *Lyric Poetry: the Pain and the Pleasure of Words* (Princeton: Princeton University Press), 216 s. ISBN 978-0-691-12682-1.

Bloom, Harold (2007): *George Orwell's 1984* (New York: Chelsea House), 205 s. ISBN 978-0-7910-9300-9.

Bohn, Willard (2001): *Modern Visual Poetry* (Newark: University of Delaware Press), 321 s. ISBN 978-0-87413-710-1.

Borecký, Vladimír (2006): „Stuchlíkovo rozkrytí tématu neofázie“ in Jaroslav Stuchlík, *Neofatické polyglotie psychotiků*, ed. Vladimír Borecký (Praha: Triton), s. 9–48. ISBN 978-80-7254-693-0.

Boulton, Marjorie (1960): *Zamenhof: Creator of Esperanto* (London: Routledge and Kegan Paul), 223 s.

Bourns, Timothy (2012): *The Language of Birds in Old Norse Tradition*, Ritgerð til M.A.-prófs (Reykjavík: University of Iceland, Hugvísindasvið), 90 s.

Cain, Stephen, Conley, Tim (2006): *Encyclopedia of Fictional and Fantastic Languages* (Westport, Connecticut – London: Greenwood Press), 236 s. ISBN 978-0-313-02193-0.

Castle, Terry (2016): „Why the Houyhnhnms don't write: Swift, Satire, and the Fear of the Text“ in Jonathan Swift, Christopher Fox (ed.), *Gulliver's Travels by Jonathan Swift: Complete, Authoritative Text with Biographical and Historical Contexts, Critical History, and Essays from Five Contemporary Critical Perspectives* (Houndmills – London: Palgrave Macmillan), s. 379–395. ISBN 978-1-137-12357-2.

Cooke, Raymond (1987): *Velimir Khlebnikov: A Critical Study* (Cambridge: Cambridge University Press), 247 s. ISBN 978-0-521-32670-4.

Cooper-Rompato, Christine F. (2010): *The Gift of Tongues: Women's Xenoglossia in the Later Middle Ages* (University Park, PA: The Pennsylvania State University Press), 217 s. ISBN 978-0-271-03616-8.

Corder, S. Pit (1977): „The Language of Kehaar“, *RELC Journal*, June 1977, vol. 8, no. 1, s. 1–12.

Cornelius, Paul (1965): *Languages in Seventeenth- and Early Eighteenth-Century Imaginary Voyages* (Genève: Librairie Droz), 177 s. ISBN 978-2-600-03471-5.

Cosslett, Tess (2006): *Talking Animals in British Children's Fiction, 1786-1914* (Aldershot: Ashgate), 205 s. ISBN 978-0-7546-3656-4.

Crnković, Denis (2010): „Symbol of Undetermined Faith. A Note on Aleksej Kručënyx's Vowel Poem „Heights“, *Studi Slavistici* 7 (Firenze: Firenze University Press), s. 125–136.

Culler, Jonathan (2015): *Theory of Lyric* (Cambridge, Massachusetts – London: Harvard University Press), 391 s. ISBN 978-0-674-74426-4.

Čadková, Lucie (2015): *Lingvistické schopnosti nonhumánních živočichů*. Disertační práce (Praha: Univerzita Karlova), 103 s.

Dante Alighieri (2004): *De vulgari eloquentia / O rodném jazyce*, přel. Richard Psík (Praha: OIKOYMENH), 213 s. ISBN 80-7298-118-8.

Davison, Patrick (2012): „The Language of Internet Memes“ in Michael Mandiberg (ed.), *The Social Media Reader* (New York: New York University Press), s. 120–134. ISBN 978-0-8147-6405-3.

Deleuze, Gilles, Guattari, Félix (2016): *Kafka. Za menšinovou literaturu*, přel. Josef Hrdlička (Praha: Herrmann & synové), 167 s. ISBN 978-80-87054-49-9.

Dencker, Klaus Peter (2011): *Optische Poesie. Von den prähistorischen Schriftzeichen bis zu den digitalen Experimenten der Gegenwart* (Berlin – New York: Walter de Gruyter), 976 s. ISBN 978-3-11-021503-8.

Dokulil, Miloš (1995): „O jazykové tvořivosti“, *Čeština doma a ve světě* V. (Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze), s. 5–6. ISSN 1210-9339.

Drucker, Johanna (2013): „Hypergraphy: A Note on Maurice Lemaître's Roman Hypergraphique“ in Lyn Hejinian, Barrett Watten (eds.), *A Guide to Poetics Journal: Writing in the Expanded Field, 1982–1998* (Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press), s. 215–224. ISBN 978-0-8195-7122-9.

Eco, Umberto (2001b): *Hledání dokonalého jazyka v evropské kultuře*, přel. Zora Jandová (Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny), 355 s. ISBN 978-80-7106-389-6.

Elwert, Wilhelm Theodor (1972): „Fremdsprachige Einsprengsel in der Dichtung“ in Harald Haarmann (ed.), *Festschrift Wilhelm Giese. Beiträge zur Romanistik und allgemeinen Sprachwissenschaft* (Hamburg: Helmut Buske), s. 513–545. ISBN 978-3-87118-108-5.

Esterhammer, Angela (1994): *Creating States: Studies in the Performative Language of John Milton and William Blake* (Toronto – Buffalo – London: University of Toronto Press), 245 s. ISBN 978-0-8020-0562-5.

Feinsod, Harris (2012): „Glossolalia“ in Stephen Cushman, Clare Cavanagh, Jahan Ramazani, Paul Rouzer (eds.), *The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics: Fourth Edition* (Princeton: Princeton University Press), s. 572–573. ISBN 978-0-691-15491-6.

Fidelius, Petr (1998): *Řeč komunistické moci* (Praha: Triáda), 216 s. ISBN 978-80-86138-03-9.

Fokkema, Douwe (2011): *Perfect Worlds: Utopian Fiction in China and the West* (Amsterdam: Amsterdam University Press), 448 s. ISBN 978-90-8964-350-6.

Foucault, Michel (2007): *Slova a věci*, přel. Jan Rubáš (Praha: Computer Press), s. 309, ISBN 978-80-251-1713-2.

Frazer, James George (1888): „The Language of Animals“, *The Archaeological Review*, Volume I, April–May (London: David Nutt), s. 81–91.

Friedrich, Hugo (2005): *Struktura moderní lyriky: od poloviny devatenáctého do poloviny dvacátého století*, přel. František Ryčl (Brno: Host), 352 s. ISBN 978-80-7294-101-8.

Fulka, Josef (2017): *Když ruce mluví: gesto a znakový jazyk v dějinách západního myšlení* (Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy), 254 stran. ISBN 978-80-7308-747-0.

Gadamer, Hans-Georg (1999): *Člověk a řeč (výbor textů)*, ed. Jan Sokol, přel. Jan Sokol, Jakub Čapek (Praha: OIKOYMENH), 154 s. ISBN 80-86005-76-3.

Gera, Deborah Levine (2003): *Ancient Greek Ideas on Speech, Language, and Civilization* (Oxford: Oxford University Press), 252 s. ISBN 978-0-19-925616-7.

Gilson, Christopher (2007): „,Namárië‘ and the Lexicon of Quenya“, in Beregond, Anders Stenström (eds.), *Arda Philology I: Proceeding of the First International Conference*

on *J. R. R. Tolkien's Invented Languages*, Omentielva Tatyá, Stockholm, 4–8 August 2005 (Sweden: Arda Society), s. 124–141, ISBN 978-91-973500-1-3.

Głowinski, Michał (2009): *Nowomowa i ciągi dalsze* (Kraków: UNIVERSITAS), 268 s. ISBN 978-83-242-0957-6.

Goodale, Eben, Beauchamp, Guy, Ruxton, Graeme D. (2017): *Mixed-Species Groups of Animals: Behavior, Community Structure, and Conservation* (London – San Diego – Cambridge – Oxford: Academic Press), 216 s. ISBN 978-0-12-809305-4.

Grasshoff, Richard (2000): *Der Befreite Buchstabe: Über Lettrismus*, disertační práce (Berlin: Freie Universität Berlin), 626 s.

Green, Jonathan P. (2005): „A new gloss on Hildegard of Bingen's *Lingua ignota*“, *Viator* 36, s. 217-234.

Guilleux, Nicole (2010a): „Langue(s) et utopies: I. Remarques générales“, *Kentron* 26, s. 119-146.

Guilleux, Nicole (2010b): „Langue(s) et utopie. II: la langue de l'Autre dans la littérature grecque et dans la réflexion utopique, en particulier“, *Kentron* 26, s. 147–190.

Güntert, Hermann (1921): *Von der Sprache der Götter und Geister: bedeutungsgeschichtliche Untersuchungen zur homerischen und eddischen Göttersprache* (Halle: M. Niemeyer), 202 s.

Havel, Václav (2013): „O konvencích, informaci a kódu“ in Eva Krátká (ed.), *Česká vizuální poezie: teoretické texty* (Brno: Host), s. 168–171. ISBN 978-80-7294-736-2.

Heller-Roazen, Daniel (2005): *Echolalias: On the Forgetting of Language* (New York: Zone Books), 287 s. ISBN 978-1-890951-50-4.

Heller-Roazen, Daniel (2013): *Dark Tongues: The Art of Rogues and Riddlers* (New York: Zone Books), 240 s. ISBN 978-1-935408-33-8.

Higley, Sarah (2007): *Hildegard of Bingen's Unknown Language: An Edition, Translation, and Discussion* (New York: Palgrave MacMillan), 246 s. ISBN 978-0-230-61005-7.

Himl, Ariane (1998): „„Das versteinerte Lächeln der Sphinx“: das mythische Reich Else Lasker-Schülers (1869-1945)“, *Freiburger FrauenStudien* 1, s. 115–146.

Hiršal, Josef, Grögerová, Bohumila (1967): *Slovo, písmo, akce, hlas. K estetice kultury technického věku. Výběr z esejů, manifestů a uměleckých programů druhé poloviny 20. století* (Praha: Československý spisovatel), 249 s.

Hjelmslev, Louis (1972): *O základech teorie jazyka*, přel. František Čermák (Praha: Academia), 154 s.

Holubová Mikolášová, Lenka (2009): *Lettrismus – akademická avantgarda*, disertační práce (Praha: Univerzita Karlova v Praze), 182 s.

Hostetter, Carl F. (2006): „Languages Invented by Tolkien“ in Michael D. C. Drout (ed.), *The J.R.R. Tolkien Encyclopedia: Scholarship and Critical Assessment* (New York – London: Routledge), s. 332-344. ISBN 978-0-415-96942-0.

Hrtánek, Petr (2004): *Negativní utopie v české próze druhé poloviny 20. století* (Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta), 123 s. ISBN 978-80-7042-645-6.

Chilton, Paul Anthony (1988): *Orwellian Language and the Media* (London: Pluto Press), 127 s. ISBN 978-0-7453-0173-0.

Jackson, Howard (2011): „Invented Vocabularies: The Cases of Newspeak and Nadsat“ in Michael Adams (ed.), *From Elvish to Klingon. Exploring Invented Languages* (Oxford – New York: Oxford University Press), s. 49–74. ISBN 978-0-19-280709-0.

Jakobson, Roman (1969): „Linguistics in Its Relation to Other Sciences“ in Roman Jakobson (1971), *Selected Writings*, vol 2. *Word and Language* (The Hague – Paris: Mouton), s. 655–696. ISBN 978-90-279-1766-9.

Janecek, Gerald (1996): *Zaum: The Transrational Poetry of Russian Futurism* (Calexico – Mexicali – Tijuana – San Diego: San Diego State University Press), 428 s. ISBN 978-1-879691-41-4.

Kazimierczak, Karolina Agata (2009): „Unfolding Tolkien’s Linguistic Symphony: Relations between Music and Language in the Narratives of J. R. R. Tolkien and in Compositions Inspired by Them“ in Anders Stenström (ed.), *Arda Philology 2: Proceeding of the Second International Conference on J. R. R. Tolkien’s Invented Languages, Omentielva Tatya, Antwerp, 8–11 August 2007* (Sweden: Arda Society), s. 56–79, ISBN 978-91-973500-2-0.

Kellman, Steven G. (2000): *The Translingual Imagination* (Lincoln – London: University of Nebraska Press), 134 s. ISBN 978-0-8032-2745-3.

Kiriazis, Judith, Slobodchikoff, Con N. (1997): „Anthropocentrism and the Study of Animal Language“ in Robert W. Mitchell, Nicholas S. Thompson, H. Lyn Miles (eds.), *Anthropomorphism, Anecdotes, and Animals* (Albany: State University of New York Press), s. 365–369. ISBN 978-0-7914-3125-2.

Klemperer, Victor (2003): *Jazyk Třetí říše – LTI: poznámky filologovy* (Jinočany: H & H), 299 s. ISBN 978-80-7319-019-4.

Kramer, Andreas (2011): „Speaking Dada: The Politics of Language“ in Elza Adamowicz, Eric Robertson (eds.), *Dada and Beyond, Volume 1: Dada Discourses* (Amsterdam – New York: Rodopi), s. 201–213.

Krátká, Eva (2016): *Vizuální poezie: pojmy, kategorie a typologie ve světovém kontextu* (Brno: Host), 234 s. ISBN 978-80-7491-501-7.

Lakoff, Robin Tolmach (2004): „Language and Woman’s Place: The Original Text with Annotations by the Author“ in Mary Bucholtz (ed.), *Language and Woman’s Place: Text and Commentaries, Revised and Expanded Edition* (Oxford – New York: Oxford University Press), 38–118 s. ISBN 978-0-19-534717-3.

Laycock, Donald C. (1987): „The languages of Utopia“ in Eugene Kamenka (ed.): *Utopias: Papers from the Annual Symposium of the Australian Academy of the Humanities* (Melbourne: Oxford University Press), s. 145–169. ISBN 978-0-19-554731-3.

Laycock, Donald C. (2001): „Enochian: Angelic language or mortal folly?“ in Donald C. Laycock (ed.): *A Dictionary of the Angelic Language as Revealed to Dr. John Dee and Edward Kelly* (San Francisco, CA – Newburyport, MA: Weiserpont), 273 s. ISBN 978-1-57863-254-1.

Laycock, Donald C., Mühlhäusler, Peter (1990): „Language Engineering: Special Languages“ in Neville Edgar Collinge (ed.), *An Encyclopaedia of Language* (London – New York: Routledge), s. 456–472. ISBN 978-0-203-40361-7.

Leach, Elizabeth Eva (2007): *Sung Birds: Music, Nature, and Poetry in the Later Middle Ages*. Cornell University Press, 2007. 368 s. ISBN 978-0-8014-4491-3.

Lefkowitz, Natalie (1991): *Talking Backwards, Looking Forwards: The French Language Game Verlan* (Tübingen: Gunter Narr Verlag), 158 s. ISBN 978-3-8233-4073-7.

Macura, Vladimír (1979): „Květomluva a literatura v českém národním obrození“ in *Česká literatura* 27, 2, s. 111–120.

Mandala, Susan (2010): *The Language in Science Fiction and Fantasy: The Question of Style* (London – New York: Continuum), 173 s. ISBN 978-1-84706-301-4.

Mannheim, Karl (1991): *Ideologie a utopie: přednášky a eseje* (Bratislava: Archa), 357 s. ISBN 978-80-7115-022-0.

Mareš, Petr (2003) „Also: nazdar!“: *aspekty textové vícejazyčnosti* (Praha: Karolinum, 2003), 233 s. ISBN 978-80-246-0602-6.

Markoš, Anton (ed.) (2010): *Jazyková metafora živého* (Červený Kostelec: Pavel Mervart), 372 s. ISBN 978-80-87378-42-7.

Maybin, Janet (2015): „Everyday language creativity“ in Rodney H. Jones (ed.), *The Routledge Handbook of Language and Creativity* (London – New York: Routledge), s. 25–39. ISBN 978-0-415-83973-0.

McCaffery, Steve (2001): *Prior to Meaning: The Protosemantic and Poetics* (Evanston, Illinois: Northwestern University Press), 338 s. ISBN 978-0-8101-1790-7.

Meyers, Walter E. (1980): *Aliens and Linguists: Language Study and Science Fiction* (Athens, Georgia: University of Georgia Press), 270 s. ISBN 978-0-8203-0487-8.

Mohr, Dunja M. (2005): *Worlds Apart?: Dualism and Transgression in Contemporary Female Dystopias* (Jefferson, NC – London: McFarland), 320 s. ISBN 978-0-7864-2142-8.

Mohr, Dunja M. (2009): „The Tower of Babble?‘ The Role and Function of Fictive Languages in Utopian and Dystopian Fiction“ in Ralph Pordzik (ed.), *Futurescapes: Space in Utopian and Science Fiction Discourses* (Amsterdam – New York: Rodopi), s. 225–248. ISBN 978-90-420-2602-5.

Mühlhäusler, Peter (2004): „Universal languages and language planning“ in Roland Posner, Klaus Gøbering, Thomas Albert Sebeok (eds.), *Semiotik: Ein Handbuch zu den zeichentheoretischen Grundlagen von Natur und Kultur / Semiotics: A Handbook on the Sign-*

Theoretic Foundations of Nature and Culture, Band 13.4 (Berlin – New York: Walter de Gruyter), s. 3614–3634. ISBN 978-3-11-017962-0.

Murray, Thomas E. (1985): „Lapine Lingo in American English: *Silflay*“ in *American Speech*, Vol. 60, No. 4 (Winter, 1985), s. 372–375.

Murray, Thomas E. (1985): „Lapine Lingo in American English: *Silflay*“, *American Speech* 60, 4, Winter (Durham, NC: Duke University Press), s. 372–375. ISSN 0003-1283.

Okrent, Arika (2010): *In the Land of Invented Languages* (New York: Spiegel & Grau) 343 s. ISBN 978-0-8129-8089-9.

Orwell, George (1997): *Uvnitř velryby a jiné eseje*, přel. Kateřina Hilská (Brno: Atlantis), 499 s. ISBN 978-80-7108-140-1.

Ostler, Nicholas (2007): *Říše slova: jazykové dějiny světa*, přel. Petra Andělová (Praha: BB/art), 639 s. ISBN 978-80-7381-152-5.

Ouředník, Patrik (1997): *Hledání ztraceného jazyka* (Středokluky: Zdeněk Susa), 43 s. ISBN 978-80-901910-9-9.

Ouředník, Patrik (2010): *Utopus to byl, kdo učinil mě ostrovem: pokus o vymezení jednoho žánru* (Praha: Torst), 239 s. ISBN 978-80-7215-395-4.

Pavlas, Petr (2011): „Boží knihy, kniha přírody a věčný jazyk u J. A. Komenského“, *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity* 4 (2012), s. 17–40.

Peregrin, Jaroslav (2003): *Filosofie a jazyk* (Praha: Triton), 210 s. ISBN 978-80-7254-432-5.

Peterson, David J. (2015a): *The Art of Language Invention: From Horse-Lords to Dark Elves, the Words Behind World-Building* (New York: Penguin Books), 304 s. ISBN 978-0-14-312646-1.

Rasula, Jed, McCaffery, Steve (eds.) (2001): *Imagining Language: An Anthology* (Cambridge, Massachusetts – London: MIT Press), 618 s. ISBN 978-0-262-68131-5.

Rawson, Claude Julien (2002): *God, Gulliver, and Genocide: Barbarism and the European Imagination, 1492-1945* (Oxford – New York: Oxford University Press), 401 s. ISBN 978-0-19-925750-8.

Raymond, Joad (ed.) (2011): *Conversations with Angels: Essays Towards a History of Spiritual Communication, 1100-1700* (Houndmills – New York: Palgrave Macmillan), 349 s. ISBN 978-0-230-31697-3.

Reeds, Jim (2006): „John Dee and the Magic Tables in the *Book of Soyga*“ in Stephen Clucas (ed.), *John Dee: Interdisciplinary Studies in English Renaissance Thought* (Dordrecht: Springer), s. 177–204. ISBN 978-1-4020-4246-1.

Reznikov, Andrei (2001): *George Orwell's Theory of Language* (San Jose – Lincoln – New York – Shanghai: Writers Club Press), 123 s. ISBN 978-0-595-19320-2.

Ritter, Martin (2009): *Filosofie jazyka Waltera Benjamin* (Praha: Filosofia), 280 s. ISBN 978-80-7007-301-8.

Rogers, Stephen D. (2011): *The Dictionary of Made-Up Languages* (Avon, Massachusetts: Adams Media), 304 s. ISBN 978-1-4405-3039-5.

Roling, Bernd (2008): *Locutio angelica: Die Diskussion der Engelsprache als Antizipation einer Sprechakttheorie in Mittelalter und Früher Neuzeit* (Leiden – Boston: Brill), 768 s. ISBN 978-90-474-3308-8.

Rorty, Richard M. (1967): *The Linguistic Turn. Essays in Philosophical Method* (Chicago: The University of Chicago Press), 393 s. ISBN 978-0-226-72564-2.

Rothman, Irving N. (2015): „The ‚Hnea Yahoo‘ of Gulliver's Travels and Jonathan Swift's Hebrew Neologisms“, *Swift Studies* 30 (Münster: Wilhelm Fink Verlag), s. 160–175. ISSN 0938-8036.

Samarin, William (2013): „Glossolalie“ in Ondřej Beran (ed.), *Soukromé jazyky: čítanka* (Praha: Filosofia), s. 105–144. ISBN 978-80-7007-395-7.

Sapir, Edward (1985): *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality*, ed. David Goodman Mandelbaum (Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press), 620 s. ISBN 978-0-520-05594-0.

Saussure, Ferdinand de (1989): *Kurs obecné lingvistiky*, eds. Charles Bally, Albert Sechehaye, přel. František Čermák (Praha: Odeon), 467 s. ISBN 978-80-207-0070-4.

Searle, John R. (2000): „What is a Speech Act?“ in Robert J. Stainton (ed.), *Perspectives in the Philosophy of Language: A Concise Anthology* (Peterborough, Ontario, Canada: Broadview Press), s. 253–268. ISBN 978-1-55111-253-4.

Seaton, Beverly (1995): *The Language of Flowers. A History* (Charlottesville – London: University Press of Virginia), 234 s. ISBN 978-0-8139-3453-2.

Sherzer, Joel (1976): „Play languages: Implications for (Socio) Linguistics“ in Barbara Kirshenblatt-Gimblett (ed.), *Speech Play: Research and Resources for Studying Linguistic Creativity* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press), s. 19–36.

Schaff, Adam (1970): „Jazyk a skutečnost“ in *12 esejí o jazyce*, přel. Miroslav Pravda a Jan Šabršula (Praha: Mladá Fronta), s. 157–174.

Schnapp, Jeffrey T. (1991): „Virgin's words: Hildegard of Bingen's Lingua Ignota and the Development of Imaginary Languages Ancient to Modern“, *Exemplaria* III, 2, s. 267–298.

Sisk, Donald (1997): *Transformations of Language in Modern Dystopias* (Westport: Praeger), 224 s. ISBN 978-0-313-30411-8.

Sjöberg, Sami (2015): *The Vanguard Messiah: Lettrism between Jewish Mysticism and the Avant-Garde* (Berlin – Boston: Walter de Gruyter), 208 s. ISBN 978-3-11-042452-2.

Steiner, George (2010): *Po Bábelu: otázky jazyka a překladu*, přel. Šárka Grauová (Praha: Triáda), 461 s. ISBN 978-80-87256-38-1.

Stockwell, Peter (2006): „Invented Language in Literature“ in Keith Brown (ed.), *Encyclopedia of Language & Linguistics*, volume 6 (Oxford: Elsevier), s. 3–10.

Stockwell, Peter (2014): *The Poetics of Science Fiction* (London – New York: Routledge), 262 s. ISBN 978-1-317-87818-6.

Sutton, Geoffrey (2008): *Concise Encyclopedia of the Original Literature of Esperanto, 1887–2007* (New York: Mondial), 728 s. ISBN 978-1-59569-090-6.

Szönyi, Gyorgy E. (2010): *John Dee's Occultism: Magical Exaltation through Powerful Signs* (Albany: State University of New York), 380 s. ISBN 978-0-7914-8442-5.

Tańczuk, Agnieszka (2011): „The Language of Magic in J. R. R. Tolkien's Works“ in Anders Stenström (ed.), *Arda Philology 3: Proceedings of the Third International Conference*

on *J.R.R. Tolkien's Invented Languages, Omentielva Nelya, Whitehaven, 6-9 August 2009* (Sweden: Arda Society), s. 92–108. ISBN 978-91-973500-3-7.

Tolkien, John Ronald Reuel (2006a): *Netvoři a kritické a jiné eseje*, přel. Jan Čermák (Praha: Argo), 266 s. ISBN 978-80-7203-788-9.

Tolkien, John Ronald Reuel (2006b): *The Letters of J. R. R. Tolkien*, eds. Humphrey Carpenter, Christopher Tolkien (London: Harper Collins), 480 s. ISBN 978-0-261-10265-1.

Tomiche, Anne (2011): „Glossolalic Folly“, *Comparative Critical Studies*, Volume 5, Issue 2–3, s. 165–177, ISSN 1744-1854.

Tsiang, Sarah (2009): „Straight from the Horse's Mouth: Animals in Fiction and their Linguistic Ways“ in Patricia Sutcliffe, Lois Stanford, Arle Lommel (eds.), *LACUS Forum XXXIV: Speech and Beyond* (Houston: Linguistic Association of Canada and the United States), s. 279–287.

Vico, Giambattista (1991): *Základy nové vědy o společné přirozenosti národů* (Praha: Academia), 466 s. ISBN 978-80-200-0051-4.

Watt, Stephen (2011): „„Oirish“ Inventions: James Joyce, Samuel Beckett, Paul Muldoon“ in M. Adams (ed.), *From Elvish to Klingon. Exploring Invented Languages* (Oxford – New York: Oxford University Press), s. 161–184. ISBN 978-0-19-280709-0.

West, M. L. (2007): *Indo-European Poetry and Myth* (Oxford – New York: Oxford University Press), 525 s. ISBN 978-0-19-928075-9.

Wilkinson, Lynn Rosellen (1996): *The Dream of an Absolute Language: Emanuel Swedenborg and French Literary Culture* (Albany: State University of New York Press), 332 s. ISBN 978-0-7914-2925-9.

Winter, Werner (1999): „Sociolinguistics and dead languages“ in Ernst Håkon Jahr (ed.), *Language Change: Advances in Historical Sociolinguistics* (Berlin – New York: Walter de Gruyter), s. 67–84. ISBN 978-3-11-015634-8.

Wittgenstein, Ludwig (1993a): *Tractatus logico-philosophicus* (Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku), 229 s. ISBN 978-80-85241-30-3.

Wittgenstein, Ludwig (1993b): *Filosofická zkoumání*, přel. Jiří Pechar (Praha: Filosofický ústav AV ČR), 294 s. ISBN 978-80-7007-040-6.

Wolcott, Roy (1970): „Schizophrenese: A Private Language“, *Journal of Health and Social Behavior* 11, s. 126–134.

Yaguello, Marina (1984): *Les fous du langage. Des langues imaginaires et de leurs inventeurs* (Paris: Seuil), 248 s. ISBN 978-2-02-006713-3.

Yaguello, Marina (2006): *Les langues imaginaires. Mythes, utopies, fantasmes, chimères et fictions linguistiques* (Paris: Seuil), 360 s. ISBN 978-2-02-082364-7.

Publikační a akademická činnost

2015–2016: řešení grantového projektu GAUK 127215 (Hlasy míst v české a světové poezii)

2015: účast na mezinárodní konferenci Dnešní svět zítřejšíma očima (Brno), příspěvek „Dnešní svět jazykem zítřka (fiktivní jazyky ve fantastice)“

2016: účast na mezinárodní konferenci Básně a místa (Praha), příspěvek „A já chodím po Ambaróně, Tauremorně, Aldalómě“. Fiktivní místa v poezii“

2016: eseje v knize *Básně a místa. Eseje o poezii* (Filozofická fakulta UK / Radioservis)

2016: studie „Grušův *Mimner* a jazyk paradoxu“ (časopis *Česká literatura* 65)

2016: kapitola v odborné publikaci *Hlasy míst: prostor, místo a geografie ve světové poezii* (Filozofická fakulta UK)

2016: kapitola v odborné publikaci *Na rozhraní světů: Fantastická literatura v mezioborovém zkoumání* (Filozofická fakulta MU)

2017: účast na mezinárodní konferenci „Obcy czy inny w języku i w literaturze czeskiej“ (Raciborz), příspěvek „Řeč mrtvých v české poezii“

2018: řešení grantového projektu GAUK 682218 (Básně o věcech)

Pedagogická činnost

2015/2016, zimní semestr: seminář „Fiktivní jazyky v literatuře“

2015/2016, letní semestr: seminář „Komenského Labyrint světa a ráj srdce“

2017/2018, zimní semestr: semináře „Člověk po katastrofě“ a „Tolkienův Pán prstenů“

2017/2018, letní semestr: seminář „Mytopoetické texty J. R. R. Tolkiena“